

Ως συμβολή στη συλλογική προσπάθεια για τη συγκρότηση του προγράμματος και του πολιτικού σχεδίου του κόμματος, σήμερα από θέση Αξιωματικής Αντιπολίτευσης και ως συμβολή στον προσυεδριακό διάλογο του κόμματος που εξελίσσεται και ενόψει των νομαρχιακών συνδιασκέψεων, κατατίθεται το παρόν κείμενο με τη φιλοδοξία να αποτελέσει μια ανοικτή πολιτική πρωτοβουλία διαλόγου, για την αντεπίθεση και τη νικηφόρα προοπτική απέναντι στη νεοφιλελεύθερη διακυβέρνηση που έχει οδηγήσει σε συνεχή όξυνση των ανισοτήτων και σε πολλαπλά αδιέξοδα την κοινωνία και τη χώρα μας.

Η ανάγκη για έναν ουσιαστικό προγραμματικό διάλογο, για πολιτικές πρωτοβουλίες και παρεμβάσεις καθίσταται επιτακτική μέσα στην πρωτοφανή κρίση που βιώνουμε ώστε να υπάρξει μια νέα ελπίδα και ένα κοινωνικό συμβόλαιο, να διαμορφωθεί η δυναμική και πλειοψηφική κοινωνική συναίνεση και στήριξη για την εναλλακτική προοδευτική διακυβέρνηση με κορμό τον ΣΥΡΙΖΑ – Προοδευτική Συμμαχία.

Ανάγκη που ανταποκρίνεται τόσο στον απαραίτητο αναστοχασμό και την ανασύνθεση της σύγχρονης Αριστεράς στο νέο διεθνές περιβάλλον και την ανταπόκριση στα επίδικα που ορίζουν τον κόσμο μας για το παρόν αλλά και για το μέλλον μετά την πανδημία, όσο και στην ετοιμότητα του κόμματος ενόψει ενδεχόμενων πολιτικών εξελίξεων στη χώρα στο προσεχές διάστημα.

Το παρόν κείμενο κατατίθεται στο Πολιτικό Συμβούλιο του ΣΥΡΙΖΑ - Προοδευτική Συμμαχία από τα μέλη της Πολιτικής Γραμματείας του ΣΥΡΙΖΑ και του Πολιτικού Συμβουλίου του ΣΥΡΙΖΑ - Προοδευτική Συμμαχία:

Δημήτρη Βίτσα, Νίκο Βούτση, Θωδωρή Δρίτσα, Έφη Καλαμαρά, Κατερίνα Κνήτου, Πάνο Λάμπρου, Ράνια Σβίγκου, Πάνο Σκουρλέτη, Ευκλείδη Τσακαλώτο, Νίκο Φίλη και Τασία Χριστοδουλοπούλου.

Στη συγγραφή του κειμένου συνέβαλαν οι συντρόφισσες και σύντροφοι μέλη της ΚΕΑ του ΣΥΡΙΖΑ - Προοδευτική Συμμαχία ή και της Κ.Ε. του ΣΥΡΙΖΑ:

Κώστας Αθανασίου, Άγγελος Γκόγκογλου, Πέτρος Καλκανδής, Ερμίνια Κυπριανίδου, Τριαντάφυλλος Μηταφίδης, Γιάννης Μπασκόζος, Ανδρέας Ξανθός, Δημήτρης Παπαδημούλης, Χριστόφορος Παπαδόπουλος, Κώστας Πουλάκης, Μανώλης Σαρρής και Μιχάλης Υδραΐος.

# Κείμενο για ευρύτερη συζήτηση - συνεννόηση με βάση θέσεις για την πολιτική του κόμματος

## ΜΕΡΟΣ Α

### Αποτίμηση της πολιτικής στάσης του ΣΥΡΙΖΑ στη φάση της πανδημίας. Παρεμβάσεις και προτάσεις

Το κυβερνητικό αφήγημα του εθνικού success story στην αντιμετώπιση της πανδημίας, έχει καταρρεύσει εδώ και καιρό. Στην τελευταία έκθεση του πρακτορείου Bloomberg, η Ελλάδα είναι 4η από το τέλος μεταξύ 53 χωρών και τελευταία στην Ευρώπη στην αξιολόγηση της ανταπόκρισης στην πανδημία. Η υποχώρηση κατά 19 θέσεις στην κατάταξη σε σύγκριση με την προηγούμενη έκθεση, επιβεβαιώνει την κοινή αίσθηση ότι στο δεύτερο κύμα η κυβερνητική αποτυχία σε όλα τα κρίσιμα πεδία ( Δημόσια Υγεία, Οικονομία, Εργασία, Κοινωνική συνοχή, Κράτος Δικαίου ) ήταν πλήρης και αδιαμφισβήτητη. Όχι τόσο για λόγους ανικανότητας όσο για λόγους ιδεοληπτικής εμμονής σε μια νεοφιλελεύθερη «συνταγή» που δεν προστάτεψε τους ευάλωτους, δεν στήριξε τη δημόσια περίθαλψη και την κοινωνία, δεν απέτρεψε τη φτωχοποίηση μεγάλης μερίδας πολιτών και, αντίθετα, ενίσχυσε τις ανισότητες και την αναδιανομή πλούτου υπέρ των λίγων.

Είναι κοινή εκτίμηση όλων των ειδικών ότι το τελευταίο 3μηνο χάθηκε ο έλεγχος της πανδημίας στη χώρα, οι απώλειες ανθρώπινων ζωών ξεπέρασαν κάθε δυσμενή πρόβλεψη και η πίεση στο δημόσιο σύστημα υγείας και στους ανθρώπους του έγινε αφόρητη. Οι υγειονομικοί που προσβάλλονται από τον ιό και βγαίνουν εκτός μάχης αυξάνονται καθημερινά, εφεδρείες προσωπικού δεν υπάρχουν και οι αντοχές του ΕΣΥ εξαντλούνται. Ειδικά στη βόρεια Ελλάδα τα νοσοκομεία βρέθηκαν σε λειτουργικό μπλακάουτ και η παροχή φροντίδας είχε χαρακτηριστικά «ιατρικής πολέμου».

Προφανώς υπάρχουν σοβαρές πολιτικές ευθύνες για την εξέλιξη αυτή και για την ελλιπή προετοιμασία του ΕΣΥ μπροστά στο δεύτερο επιδημικό κύμα. Θεωρούμε όμως ότι σε αυτή την κρίσιμη φάση, εκτός από την ανάδειξη των πολλαπλών προβλημάτων στη διαχείριση της πανδημίας, αυτό που έχει μεγαλύτερη αξία για την κοινωνία είναι η κατάθεση ενός συνεκτικού σχεδίου έκτακτης ανάγκης για την αναχαίτισή της. Αυτό ακριβώς κάνει ο ΣΥΡΙΖΑ με την υπεύθυνη στάση του, με τις συνεχείς προτάσεις για πολιτική συνεννόηση και συστράτευση όλων των υγειονομικών δυνάμεων της χώρας.

Από την αρχή της πανδημίας ο ΣΥΡΙΖΑ στήριξε τα απαραίτητα υγειονομικά και περιοριστικά μέτρα που εισηγήθηκε η Επιτροπή Εμπειρογνομημόνων του Υπουργείου Υγείας. Αυτό συνέβαλε στο αναγκαίο κλίμα κοινωνικών και πολιτικών συναινέσεων, που είναι όρος για την αποτελεσματικότητα των μέτρων προστασίας της Δημόσιας Υγείας. Ταυτόχρονα όμως ο ΣΥΡΙΖΑ άσκησε συστηματικό πολιτικό έλεγχο στην κυβέρνηση για κενά, παραλείψεις, λάθη, αδιαφανείς

χειρισμούς και ιδεοληπτικού χαρακτήρα επιλογές, που οδήγησαν στη συνολική αποτυχία της διαχείρισης και στο δεύτερο λοκντάουν.

Εξαρχής φάνηκε ότι η κυβέρνηση ήθελε, με πρόσχημα την αντιμετώπιση της πανδημίας, ιδιαίτερα μετά την πρώτη φάση της ήπιας διαδρομής της νόσου covid-19 στην Ελλάδα, να χρησιμοποιήσει την κρίση ως ευκαιρία για να επιβάλει κοινωνικά ανάλγητες πολιτικές, να ενισχύσει συγκεκριμένα συμφέροντα μέσω σκανδαλωδών συμβάσεων του δημοσίου και να θωρακίσει το αυταρχικό της σπλοστάσιο ενάντια στα δικαιώματα των πολιτών. Δεν διεκδίκησε αποτελεσματικά από την Ευρώπη ενιαία υγειονομικά πρωτόκολλα (π.χ. για τον τουρισμό), ούτε αξιοποίησε επαρκώς πόρους του ΕΣΠΑ και των άλλων προγραμμάτων της Ε.Ε. για τη στήριξη της οικονομίας και της κοινωνίας. Αμφισβήτησε και απαξίωσε τα εμπειριστατωμένα προγράμματα «ΜΕΝΟΥΜΕ ΟΡΘΙΟΙ 1» και «ΜΕΝΟΥΜΕ ΟΡΘΙΟΙ 2» που παρουσίασε ο ΣΥΡΙΖΑ για τη διαχείριση της κρίσης.

Επέδειξε αδιαφορία, ασφαλώς συμβατή με την κοινωνική και ταξική της μεροληψία, για όσες και όσους ανήκουν στους «αόρατους», στις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, στους φτωχούς, στους πολίτες που βρίσκονται σε κλειστές δομές, στους ανάπηρους, στους μετανάστες και στους πρόσφυγες, στους φυλακισμένους, στους Ρομά, σε όσες και όσους δεν έχουν στέγη, σε όσες και όσους αντιμετωπίζουν ζητήματα ψυχικής υγείας και εξαρτήσεων, ακόμα και στους πολίτες που η πρόσβασή τους στο ηλεκτρικό ρεύμα, τη θέρμανση, το νερό ή τα μέσα ατομικής προστασίας δεν είναι αυτονόητη πραγματικότητα.

Τέλος και ιδιαίτερα σημαντικό ζήτημα είναι ότι η κυβέρνηση αγνόησε τις δημόσιες προβλέψεις επιστημόνων και πανεπιστημιακών ιδρυμάτων για τα μέτρα που έπρεπε να ληφθούν το καλοκαίρι. Υποτίμησε τραγικά την ανάγκη σοβαρής προετοιμασίας του ΕΣΥ ενόψει του δεύτερου κύματος της πανδημίας το φθινόπωρο.

Με βάση τα παραπάνω, είναι απολύτως τεκμηριωμένη η επίρριψη εγκληματικών ευθυνών στην κυβέρνηση και μάλιστα η ανάδειξη της ιδιαίτερης ευθύνης του πρωθυπουργού κ. Μητσοτάκη για τη δραματική εξέλιξη της πανδημίας και την απώλεια του ελέγχου. Η απαράδεκτη κατάσταση στα μέσα μαζικής μεταφοράς, το υγειονομικά επισφαλές άνοιγμα των σχολείων, η μη έγκαιρη προετοιμασία και ενίσχυση του ΕΣΥ, η αδυναμία του να συνδυάσει τη φροντίδα ασθενών με covid με τις υπόλοιπες ανάγκες της συνήθους νοσηρότητας, η μη ουσιαστική ενσωμάτωση των δομών ΠΦΥ στην προνοσοκομειακή διαχείριση της πανδημίας, η μεροληπτική, καθυστερημένη και με όρους αντίθετους προς το δημόσιο συμφέρον εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα της υγείας, η μη συνταγογράφηση και αποζημίωση των διαγνωστικών τεστ, πιστοποιούν την εκτίμηση αυτή.

Είναι προφανές ότι **χρειαζόμαστε επείγοντως σχέδιο απεμπλοκής από αυτή την τραγική και πολύ κατώτερη των περιστάσεων υγειονομική διαχείριση**. Δυστυχώς για την κοινωνία, αυτή τη σοβαρή υγειονομική κρίση τη διαχειρίζεται μια νεοφιλελεύθερη κυβέρνηση που δεν πιστεύει στο Δημόσιο Σύστημα Υγείας. Είναι λοιπόν κομβικής σημασίας η διαμόρφωση των προϋποθέσεων μιας ριζικής αλλαγής πολιτικής, με διαφάνεια, εμπιστοσύνη στο ΕΣΥ και στις

δομές του, μέγιστη δυνατή κινητοποίηση ανθρώπινων και υλικών πόρων υπέρ της δημόσιας περίθαλψης, έμφαση στην ΠΦΥ και στη Δημόσια Υγεία, ολοκληρωμένη υγειονομική και ψυχοκοινωνική φροντίδα, αντισταθμιστικές παρεμβάσεις στήριξης της πραγματικής οικονομίας, της απασχόλησης και του εισοδήματος των ανθρώπων. Η πολιτική πρόταση που κατατέθηκε από το κόμμα μας, πριν και κατά τη διάρκεια της σχετικής συζήτησης στη Βουλή, είναι πρόταση ευθύνης και διεξόδου από την υγειονομική κρίση, βεβαίως με την προϋπόθεση να ανασταλεί η εφαρμογή αντιλαϊκών νομοσχεδίων που πλήττουν την κοινωνική συνοχή.

Ο ΣΥΡΙΖΑ/ΠΣ σέβεται πάντα τις τεκμηριωμένες επιστημονικές απόψεις και θεωρεί σημαντική, σε σχέση με την εξέλιξη της πανδημίας, τη διατήρηση της εμπιστοσύνης της κοινωνίας στο έργο των ειδικών. Όμως και η ίδια η Επιτροπή Εμπειρογνομόνων και τα μέλη της οφείλουν να προστατεύουν το κύρος και την αξιοπιστία της και να απαιτούν διαφάνεια και πλήρη ενημέρωση της κοινωνίας.

Στη νέα φάση της πανδημίας οφείλουμε να κινηθούμε στην ίδια κατεύθυνση, έχοντας διαρκές πολιτικό μέτωπο με την κυβέρνηση, απαιτώντας περισσότερη διαφάνεια, ανοικτά και προσβάσιμα σε όλους επιδημιολογικά δεδομένα και έγκυρη πληροφόρηση των πολιτών για όλα τα θέματα που αφορούν την πανδημία, τα εμβόλια και την κατάσταση στο ΕΣΥ, για να υπάρχει συνειδητή και κοινωνικά υπεύθυνη συμπεριφορά από όλους.

Η ανακάλυψη και κυκλοφορία ασφαλών και αποτελεσματικών εμβολίων αποτελεί σημαντική εξέλιξη στη μάχη που δίνει η ανθρωπότητα κατά της πανδημίας. Στην Ελλάδα, η πρόσβαση στα νέα εμβόλια διασφαλίζεται μέσω της κοινής ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας και όχι «κατόπιν ενεργειών» του κ. Μητσοτάκη. Η έναρξη των εμβολιασμών - πέρα από τα σοβαρά προβλήματα στη διαχείριση των πρώτων ανεπαρκών ποσοτήτων, τις αναβολές εμβολιασμών υγειονομικού προσωπικού και το «φιάσκο» της προτεραιότητας των «ημετέρων» - δεν συνεπάγεται αυτόματη «απελευθέρωση» από τα «δεσμά» του SARS-CoV-2, καθώς η διαδικασία συλλογικής ανοσοποίησης θα είναι αργή. Απαιτείται συνεχής εγρήγορση για τον έλεγχο της διασποράς του ιού, για την πρόσβαση των ασθενών στις διαθέσιμες αποτελεσματικές θεραπείες και για την ενδυνάμωση του δημόσιου συστήματος υγείας. Μπροστά στην πρόκληση των εμβολίων, χρειάζεται έγκυρη ενημέρωση των πολιτών, πειστικές απαντήσεις από τους ειδικούς και όχι θριαμβολογίες και εφησυχασμός. Ταυτόχρονα, πρέπει να είναι εγγυημένη η πρόσβαση όλων των χωρών και λαών του κόσμου στα νέα εμβόλια, κόντρα στον «εθνικισμό» των εμβολίων και στα παιγνίδια ισχύος των μεγάλων δυνάμεων, χωρίς πατέντες και πνευματικά δικαιώματα των φαρμακευτικών εταιρειών. Γιατί, όπως λέει ο ΠΟΥ, «αν δεν είναι όλοι ασφαλείς, δεν είναι κανένας ασφαλής».

Προφανώς έχουν έρθει στο προσκήνιο νέα ζητήματα, που απαιτούν σύγχρονες επεξεργασίες από τη σκοπιά της Αριστεράς, όπως τα όρια της κρατικής παρέμβασης σε περιόδους υγειονομικών κρίσεων σε σχέση με τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες των πολιτών. Είναι σημαντικό όμως να τονίσουμε ότι αυτό που προέχει σήμερα είναι η μάχη για τη ζωή, ότι προτεραιότητα είναι η Δημόσια Υγεία, ότι χρειάζεται συστράτευση επιστημόνων, υγειονομικών, κοινωνίας και Πολιτείας, χρειάζεται συλλογική κοινωνική ευθύνη για να ξεπεράσουμε αυτή την

παγκόσμια υγειονομική κρίση με τις λιγότερες δυνατές απώλειες. Χωρίς, ωστόσο, η προτεραιότητα στη Δημόσια Υγεία να έρχεται σε σύγκρουση με το δικαίωμα στην εργασία, στην αξιοπρέπεια και στην επιβίωση και ασφαλώς χωρίς η πανδημία να χρησιμοποιείται ως πρόσχημα και άλλοθι για την παραβίαση των ατομικών, συλλογικών και δημοκρατικών δικαιωμάτων των πολιτών.

Η αντιπολιτευτική μας τακτική οφείλει να επικεντρώνεται στα στρατηγικά θέματα, όπου είναι διακριτές οι ιδεολογικές και πολιτικές διαφορές με την κυβέρνηση και υπάρχει περιθώριο σκληρής πολιτικής κριτικής και αντιπαράθεσης, όπως το δημόσιο σύστημα υγείας, το κοινωνικό κράτος, τα εργασιακά δικαιώματα, η προστασία των αδύναμων, το κράτος δικαίου και η δημοκρατική λειτουργία των θεσμών. Να στείλουμε το μήνυμα ότι δική μας επιλογή δεν είναι η μικροπολιτική, αλλά η στάση ευθύνης για να βγούμε από αυτή την υγειονομική κρίση με τις λιγότερες δυνατές απώλειες και για να μη μείνει κανένας χωρίς περίθαλψη, εισόδημα και κοινωνική προστασία. Αλλά και να αναδείξουμε ότι είχαμε και έχουμε διαφορετικό πολιτικό σχέδιο για την υγεία, τόσο μέσα στα μνημόνια όσο και κατά τη διάρκεια της πανδημίας, κυρίως όμως για την «επόμενη μέρα» στο ΕΣΥ.

Προϋπόθεση για το νέο Δημόσιο Σύστημα Υγείας είναι η γενναία αύξηση των δημοσίων δαπανών με σύγκλιση στον μέσο όρο της Ε.Ε. που είναι 7% του ΑΕΠ, η δρομολόγηση 15.000 μόνιμων προσλήψεων υγειονομικών στο ΕΣΥ και η αναβάθμιση των μισθολογικών αποδοχών τους.

## **ΜΕΡΟΣ Β**

### **1. Η πολιτική μας, το κόμμα μας**

Η δημοκρατική λειτουργία δεν είναι κάποιο φετίχ, αλλά ταυτοτικό στοιχείο ενός κόμματος της Αριστεράς. Η υπεροχή των συλλογικών δημοκρατικών διαδικασιών στα θεσμικά και εκλεγμένα όργανα επαληθεύτηκε στις διαδικασίες για τη διακήρυξη του κόμματος, τον απολογισμό, τα προγράμματα για την αντιμετώπιση της πανδημίας, τις αποφάσεις του Πολιτικού Συμβουλίου για κρίσιμα πολιτικά επίδικα, καθώς και στις συλλογικά σχεδιασμένες κοινοβουλευτικές πρωτοβουλίες.

Οφείλουμε να αναδεικνύουμε διαρκώς την υπεροχή των συλλογικών δημοκρατικών κομματικών λειτουργιών και της δημιουργικής κουλτούρας διαλόγου, αντί του «κυνηγιού μαγισσών», της δαιμονοποίησης της όποιας άλλης άποψης και της εκφώνησης προσωπικών ηγετικών θέσεων και παρεμβάσεων.

Σύμπτωμα της ελλιπούς συλλογικής λειτουργίας είναι και η εμφάνιση αδυναμιών στη συλλογική λειτουργία της Κοινοβουλευτικής Ομάδας με συνέπεια τη μη επαρκή ανάδειξη και ανάληψη πολιτικών πρωτοβουλιών που να διαμορφώνουν την ατζέντα και να αποτυπώνουν τη θέληση μας για δημιουργία πολιτικών, κοινοβουλευτικών και κοινωνικών συμμαχιών.

Κρίσιμο θέμα που δεν έχει απαντηθεί επαρκώς είναι το «πολιτικό ύφος» της αντιπολίτευσης που θα κάνει ο ΣΥΡΙΖΑ: πρέπει να είναι κανόνας η αυστηρή προσήλωση, σε αντιπαράθεση και με το παλαιό πολιτικό σύστημα, στα ζητήματα ύφους και ήθους τόσο της αντιπολίτευσης όσο και της μελλοντικής διακυβέρνησης. Μια ανομολόγητη, επιφανειακή και πολωτική ρητορική που υπακούει στην επικοινωνία ως προτεραιότητα, ιδιαίτερα σε θέματα που δεν είναι κρίσιμα για την κοινωνία και τις ανάγκες του κόσμου της εργασίας, δεν διαμορφώνει εναλλακτικό σχέδιο για διακυβέρνηση. Αντίθετα, η τεκμηριωμένη, μαχητική προγραμματική αντιπολίτευση δημιουργεί ρωγμές και αποδομεί το αντιΣΥΡΙΖΑ μέτωπο και καταρρίπτει πειστικά τη θεωρία «των δύο άκρων» με τα οποία πορεύεται η κυβέρνηση της ΝΔ, καθώς διεισδύει και βρίσκει αποδοχή σε ευρύτερα κοινωνικά και πολιτικά ακροατήρια. Η στάση του κόμματός μας όσον αφορά τη δίκη της Χρυσής Αυγής, η κοινή δήλωση των αριστερών δυνάμεων για το Πολυτεχνείο, η πολιτική μας για την πανδημία και τις συνέπειές της σε όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής, της υγείας και των δημοκρατικών ελευθεριών είναι υποδείγματα στη σωστή πλευρά της πολιτικής.

Στην προοπτική και την πορεία προς το τακτικό συνέδριο του κόμματος πρέπει να παρθούν συγκεκριμένες πρωτοβουλίες για να αρθεί το τοξικό κλίμα που σε έναν βαθμό διχάζει τις προσυνεδριακές συζητήσεις με πλαστά διλήμματα, όπως π.χ. «ποιοι θέλουν και ποιοι δεν θέλουν τη διεύρυνση», «ποιοι υπονομεύουν τον πρόεδρο», «αν γίνεται αμήχανη και ασθενική αντιπολίτευση προς την κυβέρνηση Μητσοτάκη», «το κόμμα του 3 σε αντιπαράθεση με εκείνο του 30%». Να οικοδομηθεί κλίμα εμπιστοσύνης και συνευθύνης. Προϋπόθεση είναι η συλλογική λειτουργία του κόμματος, η καταπολέμηση των προσωπικών στρατηγικών και των ιδιοτελών συμπεριφορών, η αναζωογόνηση των ΟΜ και η απόδοση ουσιαστικού ρόλου στα μέλη του κόμματος, η καταπολέμηση της λογικής της ανάθεσης και της πρακτικής των στείρων ομαδοποιήσεων, καθώς και η διαμόρφωση συνθετικών και συναινετικών προτάσεων και πολιτικών με αιχμές και πάντα στη βάση των αξιών μας.

Για να διαμορφωθεί μια κομματική συναντίληψη για τη μακρά περίοδο τόσο πριν από όσο και κατά τη διακυβέρνηση από τον ΣΥΡΙΖΑ, αλλά και για το μέλλον, πρέπει να γίνουν συζητήσεις με βάση τον εγκεκριμένο από την Κεντρική Επιτροπή απολογισμό, παρότι λείπουν τα ιδιαίτερα σημεία που αφορούν τον «κομματικό απολογισμό» τα προηγούμενα χρόνια. Ο αναγκαίος πολιτικός αναστοχασμός και η αποτίμηση της εμπειρίας του κόμματος, ιδιαίτερα της κυβερνητικής αλλά και της κομματικής λειτουργίας, είναι μεγάλο όπλο για να διεκδικήσει ο ΣΥΡΙΖΑ την επάνοδο στη διακυβέρνηση της χώρας αλλά συνάμα είναι και στοιχείο φερεγγυότητας, ιδιαίτερα μέσα στον χώρο της Αριστεράς. Ενώ βεβαίως αποτελεί και συμβολή μεγάλης σημασίας στη συζήτηση που διεξάγεται διεθνώς για την αναθεμελίωση και την ενίσχυση των δυνάμεων της Αριστεράς.

## **2. Για τη διεύρυνση, την ταυτότητα και την κοινωνική γείωση του ΣΥΡΙΖΑ**

Η αναγκαία κοινωνική γείωση και η διεύρυνση της πολιτικής επιρροής του κόμματος συντελείται με την ενεργητική παρουσία στους κοινωνικούς αγώνες διά μέσου των θεσμών και μορφών κοινωνικής οργάνωσης, τόσο των νέων όσο και των ιστορικών. Η συνεχής προσπάθεια για την αύξηση της δύναμης και της επιρροής του ΣΥΡΙΖΑ - Προοδευτική Συμμαχία δεν είναι μόνο μια αυτονόητη υποχρέωση για αντιστοίχιση με την εκλογική επιρροή αλλά είναι και όρος για τη διεκδίκηση της ηγεμονίας μέσα στην κοινωνία. Βασική επιδίωξη του ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ ως ανοικτού μαζικού κόμματος είναι η προσέλκυση για συμπόρευση και ισότιμη συμμετοχή σε πολίτες που έχουν ενεργό κοινωνική παρουσία και αναφορές στο πρόγραμμα και στις αξίες της ευρύτερης Αριστεράς. Στο πλαίσιο αυτό επιβεβαιώνουμε την προσήλωση του κόμματος σε διαδικασίες ένταξης αντίθετες με τα στερεότυπα του παλαιοκομματισμού για «μεταγραφές» και συναλλαγές για αξιώματα που εύλογα δημιουργούν δυσμενείς εντυπώσεις στον κόσμο της Αριστεράς και ευρύτερα στην κοινή γνώμη.

Ο ΣΥΡΙΖΑ - Προοδευτική Συμμαχία πρέπει να διαμορφώνει όρους συνεργασίας με τους όμορους πολιτικούς χώρους και ταυτόχρονα κινηματικούς δεσμούς, ιδιαίτερα με τους χώρους της νεολαίας στη βάση των αναγκών και των εμπειριών τους. Να σφυρηλατεί μια νέα σχέση με την πολιτική στα κοινωνικά στρώματα και τις κατηγορίες των πολιτών που απείχαν ή εξωθούνται σε αποχή από τις πολιτικές και εκλογικές διαδικασίες. Να διαμορφώνει με συνέπεια μια ατζέντα ιδιαίτερα πάνω στο «κοινωνικό ζήτημα» και τα θέματα των δημοκρατικών δικαιωμάτων και ελευθεριών, στην οποία να συγκλίνουν και να συμπορεύονται οι αριστερές δυνάμεις μέσα και έξω από το κοινοβούλιο. Να ξαναπιάσει τους δεσμούς με τα κινήματα που σε πολλές περιπτώσεις έχουν κοπεί ή έχουν εξασθενήσει και να δίνει το παρών με τα μέλη του στους μαζικούς συνδικαλιστικούς και κοινωνικούς φορείς και αγώνες.

Εργαζόμαστε ώστε ο ΣΥΡΙΖΑ/ΠΣ να είναι το σύγχρονο κόμμα της ριζοσπαστικής Αριστεράς, κορμός της ευρύτερης δημοκρατικής προοδευτικής συμμαχίας, όπως περιγράφεται στην προγραμματική διακήρυξη. Το κόμμα που αντιμετωπίζει και τα μεγάλα σύγχρονα ζητήματα (μεταναστευτικό, κλιματική κρίση, το σύνολο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κ.λπ.) από θέσεις αρχών χωρίς εκπτώσεις στο πεδίο των αξιών.

Ο ΣΥΡΙΖΑ/ΠΣ ως κόμμα της Αριστεράς ενσωματώνει όλες τις παραδόσεις και θεωρητικές αναλύσεις του παρελθόντος και συνάμα δημιουργεί και αναζητά νέες στη βάση των συμφερόντων των εργαζόμενων, των κοινωνικών στρωμάτων και των τάξεων που θέλει να εκπροσωπή. Χωρίς να ισχυρίζεται ότι έχει έτοιμες απαντήσεις για όλα, αλλά μακριά από έναν ιδεολογικό σχετικισμό που διαλύει κάθε ιδεολογικοπολιτική ταυτότητα, ο ΣΥΡΙΖΑ επιδιώκει τον κοινωνικό μετασχηματισμό, την αλλαγή της κοινωνίας, τον σοσιαλισμό, που είναι ταυτόχρονα και στόχος και δρόμος. Κεντρικό ζήτημα αποτελεί η αναδιαμόρφωση μιας ισχυρής ταυτότητας του κόμματος, καθόλου μονολιθικής αλλά βεβαίως σε αντίθεση με έναν άνευρο πολιτικό και προγραμματικό πολυσυλλεκτισμό.

### **3. Στον ορίζοντά μας η Ευρώπη και η «Προοδευτική Συμμαχία». Αντικρούοντας τον ιστορικό αναθεωρητισμό**

Η Αριστερά πρέπει να αναμετρηθεί με τα επίδικα που θα προσδιορίσουν τη νέα φάση για τον κόσμο μας, για έναν διαφορετικό κόσμο μετά την πανδημία. Σε διεθνή κλίμακα υπάρχουν ήδη σημαντικές αντιπαραθέσεις και αλλαγές σε όλα τα πεδία που ορίζουν την ίδια την παγκοσμιοποίηση και το σύστημα των διεθνών σχέσεων. Το κόμμα μας αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες δυνάμεις της Αριστεράς σε διεθνή και βέβαια σε ευρωπαϊκή κλίμακα και έχει την εμπειρία της τετραετούς διακυβέρνησης μέσα στην κρίση. Ως εκ τούτου αποτελεί μια δύναμη που αναστοχάζεται αλλά και εργάζεται στη βάση ακριβώς αυτών των νέων προκλήσεων, ιδιαίτερα μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να υπάρχει ανοιχτή αντιπαραθέση με τον «δεξιό ριζοσπαστισμό», με τα στερεότυπα σοσιαλδημοκρατικών δυνάμεων που έχουν ενσωματωθεί στη νεοφιλελεύθερη λογική, με τη λογική της «μεταδημοκρατίας», με την επιβολή του «ψηφιακού καπιταλισμού» ως μήτρας για τη διεύρυνση των ανισοτήτων και την ενίσχυση των δεξιών δυνάμεων.

Ο ΣΥΡΙΖΑ είναι από τα ιδρυτικά μέλη του ΚΕΑ και από τις δυνάμεις που εργάζονται για τη δημιουργία μιας ευρύτερης προοδευτικής συμμαχίας με άλλες πολιτικές δυνάμεις των Πρασίνων, των σοσιαλιστών και των σοσιαλδημοκρατών που παίρνουν αποστάσεις από τη νεοφιλελεύθερη ατζέντα. Η πανδημία αποκαλύπτει τα όρια και τα αδιέξοδα του νεοφιλελευθερισμού και επομένως η πρόκληση για την Αριστερά είναι η διαμόρφωση ενός ευνοϊκού προοδευτικού συσχετισμού για ένα κοινό σχέδιο στη δέσμη προοδευτικών στόχων. Σημαντικό βήμα αποτελεί τόσο η Προοδευτική Συμμαχία ως χώρος διαλόγου και κοινής δράσης ευρωβουλευτών από τρεις πολιτικές ομάδες (Αριστερά, Πράσινοι, Σοσιαλιστές) όσο και οι σοβαρές διεργασίες στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού φόρουμ Αριστερών, Πρασίνων και προοδευτικών δυνάμεων, ώστε να διαμορφωθεί και να εμπλουτιστεί η ατζέντα για τη δημοκρατική, κοινωνική και οικολογική εμβάθυνση της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

Στην υγειονομική κρίση και ιδιαίτερα στις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις, θετικό βήμα που δεν πρέπει να υποτιμούμε είναι η έγκριση από την Κομισιόν του «πακέτου» των 750 δις ευρώ και η συγκρότηση του Ταμείου Ανάκαμψης. Βεβαίως οι εξελίξεις με τη μεγάλη ύφεση και το δεύτερο κύμα της πανδημίας αποδεικνύουν την ανάγκη για επιπλέον και πιο ριζικά μέτρα. Όπως επίσης επιτακτική είναι η ανάγκη να αντιμετωπιστεί η νέα κρίση χρέους στην ευρωζώνη, όπου ήδη είναι πάνω από 100%, ενώ στην Ελλάδα φτάνει το 207% του ΑΕΠ. Χρειάζεται προφανώς ριζική αναθεώρηση για ένα σύμφωνο πραγματικής σταθερότητας και βιώσιμης ανάπτυξης, όπως επίσης και να υπάρξει ευρωπαϊκή ρύθμιση και στρατηγική αλληλεγγύης για την ελάφρυνση του χρέους.

Ιδιαίτερα κρίσιμο αναδεικνύεται το μέτωπο και η σύγκρουση με τον ιστορικό αναθεωρητισμό, που τα τελευταία χρόνια διεξάγεται διεθνώς και που οξύνεται ιδιαίτερα μέσα στην κρίση της πανδημίας. Ιδιαίτερα για τη χώρα μας, όπως φάνηκε και από τις ιδεολογικές επιθέσεις του κ.



Μητσοτάκη μέσα στη Βουλή για την Εθνική Αντίσταση και για την εξέγερση του Πολυτεχνείου, έχει πολύ μεγάλη σημασία αφού η γραμμή αυτή στοχεύει ευθέως στην κοινωνική και πολιτική περιθωριοποίηση της Αριστεράς, καθώς υποστηρίζεται ανοικτά από το αντιΣΥΡΙΖΑ μέτωπο και από επιφανή στελέχη του «ακραίου Κέντρου». Σε κλίμακα Ευρωπαϊκής Ένωσης το μέτωπο αυτό είναι παρόν και παράγει πλέον συσχετισμούς και αδιέξοδα, καθώς υπηρετείται και από ηγεσίες κρατικών οντοτήτων μέσα στην Ε.Ε. που πέραν των άλλων υπονομεύουν τον νομικό πολιτισμό και το κράτος δικαίου, ενώ επιχειρούν να αναθεωρήσουν την ίδια την ιστορική διαμόρφωση των όρων ύπαρξης και την ίδια την ταυτότητα της Ε.Ε.

#### **4. Τεκμηριωμένη μαχητική αντιπολίτευση και μέτωπο στη μεταδημοκρατία**

Οφείλουμε να προτείνουμε πολιτικές με αιχμές που να αντανακλούν τις πραγματικές ανάγκες της κοινωνίας, και μάλιστα των φτωχότερων στρωμάτων της και του κόσμου της εργασίας, και οι οποίες να στηρίζονται στη βάση των αξιών της Αριστεράς. Στο αίτημα για «περισσότερη αντιπολίτευση» η απάντηση πρέπει να είναι συγκροτημένη, τεκμηριωμένη και μαχητική αντιπολίτευση, εντός και εκτός του κοινοβουλίου. Η ενθάρρυνση και η συμμετοχή στους κοινωνικούς αγώνες, η ενίσχυση των δομών κοινωνικής αλληλεγγύης, η στήριξη συλλογικοτήτων που παρεμβαίνουν εναντίον του ρατσισμού, της ομοφοβίας, του σεξισμού και της αστυνομικής βίας είναι κομμάτι της αντιπολιτευτικής μας στρατηγικής. Σε κάθε περίπτωση η κοινωνική ενσυναίσθηση, το μίγμα «κοινωνική αντίσταση - στρατηγική της επιβίωσης» αποτελούν την πυξίδα του αντιπολιτευτικού μας λόγου.

Είναι προφανής και επιτακτική η ανάγκη για διαμόρφωση μιας συνεκτικής πολιτικής κοινωνικών και πολιτικών συμμαχιών, που θα δίνει εύρος και έμπνευση αλλά και θα προσδίδει ρεαλισμό στην αναγκαία διεκδίκηση της διακυβέρνησης της χώρας. Είναι φανερό, από τις προτάσεις και τις πολιτικές που κατατίθενται απέναντι στη νεοφιλελεύθερη κυβερνητική πολιτική μέσα στη Βουλή και από αντίστοιχους προβληματισμούς μέσα στους κοινωνικούς χώρους και σε αντιπροσωπευτικούς τους φορείς, ότι διαμορφώνεται συν τω χρόνω μια συνεκτική ατζέντα συγκλίσεων που διαμορφώνει το έδαφος για συμπράξεις, είτε ad hoc με μεγάλη όμως πολιτική σημασία, όπως αυτή που έγινε πρόσφατα απέναντι στην αυταρχική αντισυνταγματική απαγόρευση της κυβέρνησης για τις εκδηλώσεις τιμής στην εξέγερση του Πολυτεχνείου, είτε σε μονιμότερη βάση συγκρότησης αντιπολιτευτικής τακτικής. Ιδιαίτερα στις συνθήκες που επιβάλλονται από τον νόμο της απλής αναλογικής, είναι σαφές ότι, απέναντι στη συγκρότηση της «δεξιάς πολυκατοικίας» ως πόλου πλέον με την οργανική συμπερίληψη της ακροδεξιάς και τη στήριξη από δυνάμεις του «ακραίου Κέντρου», υπάρχει η επιτακτική ανάγκη για τη συγκρότηση μιας πλατιάς συμμαχίας κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων ευρέος φάσματος από δυνάμεις της Αριστεράς, της πολιτικής οικολογίας και της κεντροαριστεράς, μια συμμαχία με κεντρικό εκφραστή τον ΣΥΡΙΖΑ - Προοδευτική Συμμαχία.

Η διεκδίκηση της ηγεμονίας στη βάση των αξιών και των πολιτικών της Αριστεράς δεν περιορίζεται προφανώς στην έμπρακτη αντίκρουση των παλαιοκομματικών νοοτροπιών και

τρόπων άσκησης πολιτικής που βεβαίως ακόμα υπάρχουν και είναι διάχυτες στην κοινωνία. Αυτές οι νοοτροπίες έχουν διαμορφώσει ένα νέο πεδίο άσκησης μικροπολιτικής και μεταπολιτικής, ένα πεδίο αποσιώπησης και χυδαίας προπαγάνδας από μεγάλο μέρος των μέσων μαζικής ενημέρωσης, ένα πεδίο ψευδών ειδήσεων και δολοφονίας χαρακτήρων μέσω της χρήσης των social media, ένα πεδίο εν τέλει «μεταδημοκρατίας». Είναι ορατός ο κίνδυνος, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στην Ευρώπη γενικότερα, να υπάρξει συντηρητική ανασύνθεση του πολιτικού σκηνικού με ενίσχυση των δυνάμεων της μεταπολιτικής.

Στο πεδίο αυτό των εξελίξεων πρέπει να αναληφθούν πρωτοβουλίες και να γίνουν παρεμβάσεις ώστε να αποτραπεί η περαιτέρω συντηρητική αναδίπλωση ως δήθεν διέξοδος στην παρατεινόμενη κοινωνική κρίση. Η προσπάθειά μας αυτή πρέπει να προβάλλει τεκμηριωμένα το θετικό αποτύπωμα του προγράμματος και των αξιών της Αριστεράς καθώς και το διαφορετικό ύφος και ήθος στην πολιτική και τη διακυβέρνηση, αποκαλύπτοντας τις κυβερνητικές μεθοδεύσεις που παράγουν τοξικό πολιτικό κλίμα. Πρέπει να πείσουμε ότι υπάρχει εναλλακτική προοδευτική διέξοδος για την πλειονότητα του λαού μας που έχει πλέον εμπειρία ή και νέες προσλαμβάνουσες για τη δεξιά διακυβέρνηση στη χώρα μας. Πρέπει να διαμορφώσουμε και να υπερασπίσουμε τη λαϊκότητα στην πολιτική μας ως μαχητική διεκδίκηση των λαϊκών αιτημάτων και συμφερόντων. Στην ουσία αυτής τη πολιτικής δεν είναι συμβατή η επιλογή του «λαϊκισμού» ως στρατηγικής που παράγει πολιτική ένταση και όξυνση ερήμην όμως της κοινωνίας και της δημοκρατικής διεκδίκησης λύσεων για τις ανάγκες της.

## **5. Η ηγεμονία της Αριστεράς. Να μετασχηματιστεί η κοινωνική δυσαρέσκεια σε αίτημα για αλλαγή στη διακυβέρνηση του τόπου**

Κρίσιμο ζήτημα είναι να εντάσσουμε την αντιπολιτευτική μας τακτική σε έναν ευρύτερο προγραμματικό ορίζοντα. Με αυτή την έννοια η αντιπολίτευσή μας γίνεται πειστική στον βαθμό που καταθέτουμε εναλλακτικές προτάσεις, οι οποίες μας δεσμεύουν στη «δεύτερη φορά Αριστερά», προτάσεις πέρα, ακόμα και σε αντίθεση και σε αναθεώρηση, του κυβερνητικού μας έργου. Η επαγγελία ότι «την άλλη φορά θα είναι διαφορετικά» για τη διακυβέρνηση της Αριστεράς έχει σημασία και μπορεί να δημιουργήσει νέα ελπίδα και έμπνευση μόνο μέσα από τη συλλογική και ολόπλευρη προετοιμασία από σήμερα. Και βέβαια η Αριστερά οφείλει να δίνει διαρκώς και ιδεολογικές μάχες διεκδικώντας την ηγεμονία των ιδεών της, ακόμα κι όταν οι συνθήκες δεν επιτρέπουν αυτές να μετασχηματιστούν σε συγκεκριμένη απτή πολιτική πρακτική.

Μετά από ενάμιση χρόνο διακυβέρνησης της ΝΔ, σε ιστορικά πυκνό μάλιστα πολιτικό χρόνο, γίνεται όλο και περισσότερο αντιληπτό, όχι μόνο στις δυνάμεις της αριστερής αντιπολίτευσης αλλά και μέσα στην κοινωνία, ότι η κυβέρνηση, με τις πρακτικές και τις πολιτικές της που εμφορούνται από μια σαφή δεξιά καθεστωτική αντίληψη, επιχειρεί να διαμορφωθούν όροι για τη μόνιμη χειραγώγηση των ΜΜΕ, τον αυταρχισμό και την καταστολή, ιδιαίτερα απέναντι στη νεολαία, επί της ουσίας όροι για την επιβολή μιας «καχεκτικής δημοκρατίας».

Στην παρούσα φάση είναι σαφές ότι υπάρχει και αυξάνεται διαρκώς μια διάχυτη κοινωνική δυσαρέσκεια, μια προϊούσα αμφισβήτηση των κυβερνητικών επιλογών και επίρριψη ευθυνών για τις βαριές συνέπειες αυτών των πολιτικών στη ζωή και στην κοινωνία. Αυτή η τάση δεν εκφράζεται άμεσα σε αλλαγή των πολιτικών συσχετισμών και σε δυναμική κοινωνική διαμαρτυρία. Το κλίμα συντηρητισμού που εντείνεται μέσα σε συνθήκες φόβου, αβεβαιότητας και απαισιοδοξίας που γεννάει η παρατεινόμενη κρίση της πανδημίας, δεν πρέπει να γίνει κυρίαρχο. Δεν πρέπει να αποτελέσει το καταφύγιο για αυτή την κοινωνική δυσαρέσκεια και να εκφράσει πολιτικά μια ενδεχόμενη αναδιαμόρφωση του πολιτικού χάρτη υπέρ των δυνάμεων της Δεξιάς και της Ακροδεξιάς.

Ο ΣΥΡΙΖΑ και ευρύτερα οι προοδευτικές δυνάμεις πρέπει να καταδείξουμε ότι το αίτημα για προοδευτική αλλαγή πορείας δίνει θετική διέξοδο και είναι ρεαλιστικό. Είναι προφανές ότι δεν μπορεί να έχει κανείς τη λογική του «ώριμου φρούτου» για μια αυτόματη εναλλαγή στη διακυβέρνηση, έτσι όπως αυτή εντυπώθηκε στην πρόσφατη μεταπολιτευτική ιστορία του τόπου.

Μια νέα πολιτική πλειοψηφία με ορίζοντα διακυβέρνησης και κορμό τον ΣΥΡΙΖΑ - Προοδευτική Συμμαχία, στο πλαίσιο και μιας ευρύτερης πολιτικής συμπράξεων και συνεργασιών, πρέπει να εκφράσει πειστικά το αίτημα για αλλαγή πορείας και να εμπνεύσει τη δυναμική για προοδευτική διέξοδο στις κοινωνικές ανάγκες και στις διεργασίες που συντελούνται.

Η προσπάθεια αυτή προϋποθέτει πολιτικές και παρεμβάσεις που θα πείθουν όλο και περισσότερους πολίτες και ιδιαίτερα νέους να επιλέγουν τη συμμετοχή αντί της αποχής και της λογικής της «ανάθεσης». Αντί της αποστασιοποίησης να αισθάνονται τη χρησιμότητα που συνεπάγεται η ουσία της πολιτικής. Να βρίσκουν απαντήσεις και διέξοδο στις εύλογες κριτικές και τις απογοητεύσεις τους. Να διαμορφώνουν μια νέα ελπίδα για την αντιπροσώπευσή τους στην πολιτική της σύγχρονης Αριστεράς. Να δραστηριοποιούνται κοινωνικά και κινηματικά. Να ενθαρρύνονται ώστε να συμμετέχουν στα κινήματα και στις εκλογές και να στηρίζουν επί της ουσίας τις αντιδεξιές πολιτικές και τον αριστερό πόλο διακυβέρνησης που τις εκπροσωπεί.

## **6. Προγραμματική αντιπαράθεση**

Προτεραιότητα το πρόγραμμα, προϋπόθεση η συμμετοχή των μελών στη συνδιαμόρφωση. Αναγκαία συνθήκη η σαφήνεια στις κοινωνικές κατηγορίες που απευθύνεται ο ΣΥΡΙΖΑ, στον βαθμό που φιλοδοξούμε αυτό το πρόγραμμα να είναι ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο. Αναγκαία και ικανή συνθήκη η οικουμενική ματιά, η ανάδειξη των παγκόσμιων ζητημάτων που φέρνουν την επιφάνεια η πανδημία, οι κοινωνικές ανισότητες σε τοπικό, εθνικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο, η κρίση υπερσυσσώρευσης που μεταβολίζεται σε κρίση χρέους σε κρατικό και ιδιωτικό επίπεδο, η οικολογική κρίση, ο ψηφιακός καπιταλισμός που παράγει ένα καθεστώς «κατασκοπευτικού καπιταλισμού», ένα γιγάντιο σύστημα επιτήρησης και επιβολής, η «μεταδημοκρατία» του νεοφιλελευθερισμού, η οποία παράγει και αναπαράγει τον «δεξιό ριζοσπαστισμό» σε κάθε γωνιά του πλανήτη.

Το πρόγραμμα οφείλει να επιχειρεί να δίνει απαντήσεις στα επίδικα της νέας εποχής με μια ριζοσπαστική κριτική ματιά στις ριζικές αλλαγές στον σύγχρονο κόσμο μετά την πανδημία. Συνάμα, οφείλει να ενσωματώνει πολιτικές και προτάσεις μιας μετακαπιταλιστικής μετάβασης, να διαπνέεται και από μια προοπτική και φιλοσοφία ρήξης με τον καπιταλισμό. Αλλά πρώτα απ' όλα είναι η δική μας απάντηση, το αντιπαράδειγμα στη διακυβέρνηση της ΝΔ. Το επιτελικό κράτος του Κυριάκου Μητσοτάκη πολύ σύντομα αποκαλύφθηκε: ολιγαρχικός συγκεντρωτισμός, μεροληψία υπέρ των «φίλων», ταξική πολιτική υπέρ των πλουσίων, κομματική κατάληψη και κατεδάφιση κάθε διαφανούς δημόσιου θεσμού, νεοφιλελευθερισμός με ακροδεξιά υπεράσπιση του κοινωνικού συντηρητισμού, αντιδημοκρατικός αυταρχισμός.

Η αδυναμία σχεδιασμού, η άγνοια, η ιδεοληψία και η ταξική μεροληψία αποκαλύφθηκαν στη διαχείριση της πανδημίας. Η έλλειψη προετοιμασίας εξέθεσε την κοινωνία σε υγειονομικά, κοινωνικά και οικονομικά πλήγματα, και αυτό δεν μπορεί να συγκαλυφθεί από τα φιλικά προς την κυβέρνηση ΜΜΕ, όσες «λίστες Πέτσα» κι αν απομυζήσουν.

Η ταξική μεροληψία της κυβέρνησης αποκαλύπτεται στο πεδίο της εργασίας με την επιδείνωση των εργασιακών σχέσεων και της αμοιβής της εργασίας, την ελαστική εργασία και τη συρρίκνωση της προστασίας από το εργατικό και το ασφαλιστικό δίκαιο. Δεν αδιαφορεί βέβαια για τους όρους αναπαραγωγής και βελτίωσης της κερδοφορίας του κεφαλαίου. Αντιθέτως. Ο νόμος για το πτωχευτικό δίκαιο είναι δώρο στις τράπεζες και τα funds, ενώ ο νόμος για το περιβάλλον είναι δώρο στις μεγάλες επιχειρήσεις, τις εξορυκτικές πρώτα και κύρια, ενώ την ίδια στιγμή πετά τον χωρικό σχεδιασμό στα απόβλητα.

Από αυτή τη σκοπιά είναι προγραμματική προτεραιότητα η ανάδειξη και η επιμονή στα κρίσιμα ζητήματα δημοκρατίας και ελευθεριών, στην αντιμετώπιση της διεύρυνσης και της όξυνσης των ανισοτήτων σε όλα τα επίπεδα, στις επιπτώσεις από την κλιματική κρίση, στην αντιμετώπιση του προσφυγικού-μεταναστευτικού με βάση τις αξίες μας, στην ενίσχυση του κοινωνικού κράτους και την ανάδειξη των αναγκών των «αοράτων» και βέβαια στην αντιμετώπιση του μείζονος «κοινωνικού ζητήματος» που αναδεικνύεται με καινούργιες δραματικές εκφάνσεις ως συνέπεια των νεοφιλελεύθερων πολιτικών και του νομοθετικού πλαισίου που επιβάλλει η ΝΔ.

Επιπλέον, η διαχείριση και οι συνέπειες της πανδημίας αποτύπωσαν το έμφυλο πρόσημό της σε παγκόσμιο επίπεδο αλλά και στη χώρα μας. Εργασία, υγεία, αθέατη, οικιακή, μη αμειβόμενη εργασία και φροντίδα, έξαρση έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας, αναδεικνύουν την έμφυλη διάσταση της υγειονομικής, οικονομικής, κοινωνικής κρίσης, καθιστώντας σαφές ότι η όποια ανάκαμψη δεν μπορεί παρά να εμπεριέχει την έμφυλη οπτική. Η Ε.Ε. εντάσσει στις άμεσες προτεραιότητές της την προώθηση της έμφυλης ισότητας για τα επόμενα χρόνια. Το ίδιο οφείλει να πράξει και η Ελλάδα, η οποία κατατάσσεται στις τελευταίες θέσεις στην Ε.Ε. ως προς τις πολιτικές ισότητας των φύλων. Προτεραιότητες πρέπει να είναι: οι πολιτικές ισότητας στην εργασία, τα μέτρα ενίσχυσης της εργασίας, της μισθολογικής ισότητας και της προστασίας των γυναικών από τις διακρίσεις φύλου στην αγορά εργασίας, η καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας των γυναικών, οι εφαρμοστικοί νόμοι για τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, η

ένταξη του δικτύου δομών για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών στον κρατικό προϋπολογισμό.

Κεντρικό ζήτημα είναι η επεξεργασία ενός νέου παραγωγικού μοντέλου σε μια νέα οικονομία με ενίσχυση της θεσμικής θωράκισης της εργασίας και της κοινωνίας, όπως και η εμπέδωση του κράτους δικαίου.

## **7. Η εναλλακτική πρόταση του ΣΥΡΙΖΑ/ΠΣ στη στρατηγική του σχεδίου Πισσαρίδη**

Η κυβέρνηση προωθεί το «μεταρρυθμιστικό» έργο της οξύνοντας το κοινωνικό ζήτημα μέσα σε συνθήκες μεγάλων κοινωνικών και οικονομικών συνεπειών από την πανδημία. Επιχειρεί με όλους τους τρόπους να υπονομεύσει τα εργασιακά δικαιώματα, προωθεί απλήρωτες υπερωρίες, ουσιαστική κατάργηση οκταώρου, γενίκευση απλήρωτης εργασίας και ακραία ελαστικοποίηση, με την επισφάλεια και την εργασιακή περιπλάνηση να έχουν γίνει πια ο κανόνας, ειδικά στους νέους. Παρακολουθεί τις πιο ακραίες τάσεις εργασιακής εκμετάλλευσης του σύγχρονου προεκαριότου μέσω της «ουμπεροποίησης» των επιχειρήσεων της πλατφόρμας και συρρικνώνει συνειδητά τους ελέγχους του ΣΕΠΕ αλλά και τα προγράμματα του ΟΑΕΔ.

Η πολιτική αυτή ανατροφοδοτείται με την «έκθεση Πισσαρίδη» η οποία κάποιιο υποστηρίζουν δημοσίως ως μεσομακροπρόθεσμη «στρατηγική ανάπτυξης» για τη χώρα, ενώ είναι σαφές ότι αποτελεί ένα πρόπλασμα «εθνικού μνημονίου», καθώς προωθεί την ιδιωτικοποίηση στο ασφαλιστικό σύστημα, μειώσεις σε συντάξεις και μισθούς, ελαστικοποίηση εργασίας, απαξίωση δημόσιας υγείας και παιδείας και δραστική συρρίκνωση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Η συζήτηση για τον προϋπολογισμό του 2021 πιστοποίησε απολύτως ότι «η στρατηγική Πισσαρίδη» είναι στον πυρήνα τόσο της πρότασης της ελληνικής κυβέρνησης προς την Ε.Ε. για το Ταμείο Ανάκαμψης όσο και στον ίδιο τον προϋπολογισμό.

Η πολιτική αυτή συμπυκνώνει επί της ουσίας και την κυβερνητική στρατηγική, ενώ παρουσιάζεται δήθεν με το περίβλημα της «πολιτικής ουδετερότητας» και ως υπέρβαση της ταξικής πάλης και αυτόματη μείωση των ανισοτήτων, καλλιεργώντας έναν «τεχνολογικισμό» ως προκάλυμμα αλλά και οργανικό στοιχείο της νεοφιλελεύθερης στρατηγικής.

Η επεξεργασία που αποτυπώνεται στη διαμορφούμενη πολιτική αντιπρόταση του ΣΥΡΙΖΑ στο παραπάνω σχέδιο οριοθετεί και το πλαίσιο για τη «νέα κοινωνική συμφωνία», τόσο για την κρίσιμη διαχείριση στην παρατεταμένη περίοδο της πανδημίας όσο και για την αντιμετώπιση των μεγάλων οικονομικών και κοινωνικών ζητημάτων μεσομακροπρόθεσμα. Συγκροτείται από πολιτικές και προτάσεις που κατατείνουν στη διεύρυνση και ενίσχυση του κοινωνικού κράτους, την ανάταξη της δημόσιας υγείας και παιδείας, την παραγωγική ανασυγκρότηση, την οικολογική βιωσιμότητα και την «πράσινη μετάβαση», τη στήριξη του πολιτισμού, την προώθηση οικονομικών πολιτικών για προοδευτική φορολογία και για διεύρυνση της κοινωνικής και συνεταιριστικής οικονομίας. Πολιτικές που έχουν ως μέτρο την κοινωνική δικαιοσύνη, την προώθηση ενός άλλου παραγωγικού μοντέλου και βέβαια την αναδιανομή.

## **8. Μέτωπο κατά του ρατσισμού και του αυταρχισμού**

Ο αυταρχισμός και η καταστολή συνοδεύουν πάντοτε, ιδιαίτερα σε συνθήκες παρατεταμένων και επάλληλων κρίσεων όπως βιώνουμε τώρα στη χώρα μας, τη στρατηγική και τις πολιτικές επιβολής νεοφιλελεύθερων αντιλήψεων. Ενισχύουν τα συντηρητικά αντανάκλαστικά και τις φοβίες προωθώντας το δόγμα «νόμος και τάξη» ως δήθεν απάντηση στην ανάγκη των πολιτών για ασφάλεια, ιδιαίτερα σε τέτοιες συνθήκες.

Η κυβέρνηση της ΝΔ ακολουθεί συνειδητά και με ακραίες πολιτικές παρεμβάσεις αυτή τη στρατηγική από την πρώτη μέρα της εκλογής της. Άλλωστε με αυτή την πολιτική και τη βοήθεια πρόθυμων ΜΜΕ πορεύτηκε και ως αντιπολίτευση, συγκροτώντας από τότε τη συμμαχία με την Ακροδεξιά, τόσο στην κοινωνία όσο και στον δημόσιο χώρο και το ίδιο το κόμμα της ΝΔ, εντός του οποίου αδυνατίζουν όλο και περισσότερο τα στοιχεία και οι απόψεις του πολιτικού φιλελευθερισμού ως προς τα δικαιώματα και τις ελευθερίες. Επιχειρεί να διευρύνει το αντιΣΥΡΙΖΑ μέτωπο στον κρίσιμο τομέα της υπεράσπισης των δικαιωμάτων με αιχμή τον αυταρχισμό εναντίον της νεολαίας, εναντίον όσων κινητοποιούνται και διαμαρτύρονται σε συνθήκες πανδημίας και με ανοικτή ανοχή στους ακροδεξιούς θυλάκους που αναπαράγουν ρατσιστικά στερεότυπα και επιτίθενται σε οτιδήποτε «διαφορετικό».

Η απόφαση για τη δίκη της Χρυσής Αυγής, πέραν των άλλων, υπήρξε μια σοβαρή δικαίωση του αντιφασιστικού κινήματος και ενθαρρύνει ιδιαίτερα τη νέα γενιά μέσα στην κοινωνία, για να ενισχύσει το μέτωπο κατά του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, της ομοφοβίας και της τρανσφοβίας. Η κινητοποίηση διεθνώς για το οξυνόμενο μείζον ζήτημα της βίας κατά των γυναικών προσδίδει νέο περιεχόμενο και ευρύτητα στο μέτωπο των δικαιωμάτων, κινητοποιεί δυνάμεις σε προσωπικό και συλλογικό επίπεδο και μέσα από τα σύγχρονα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Ο ΣΥΡΙΖΑ, ευρύτερα οι δυνάμεις της Αριστεράς, όπως καταδείχθηκε και στην αντιπαράθεση για τον εορτασμό της εξέγερσης του Νοέμβρη, αναβαθμίζει τα ζητήματα της υπεράσπισης των δικαιωμάτων και των ελευθεριών ως προτεραιότητα των πολιτικών του παρεμβάσεων. Αντιστεκόμαστε στις νομοθετικές πρωτοβουλίες που θέτουν νέους φραγμούς και υπονομεύουν το θετικό έργο της διακυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ σε αυτό τον τομέα, συμπαραστεκόμαστε αλληλέγγυα και συμμετέχουμε στις πολύμορφες δράσεις εναντίον στον αυταρχισμό, τον ρατσισμό και την καταστολή.

Δεν μας αγγίζει η προπαγάνδα περί στείρου «δικαιωματισμού» γιατί αντανάκλα εντέλει την ουσιαστική παραδοχή κοινωνικών αντιδραστικών προτύπων και στοχεύει στην πολιτική περιθωριοποίηση των ώριμων και ριζοσπαστικών τομών σε κρίσιμα ζητήματα της ελληνικής κοινωνίας που αφορούν μια ευρεία γκάμα δικαιωμάτων, από την ταυτότητα φύλου μέχρι τον χωρισμό κράτους – εκκλησίας.

## **ΜΕΡΟΣ Γ**

### **Κάποιες προγραμματικές αιχμές**

#### **α. Προσφυγικό**

Στο προσφυγικό, η ντροπιαστική για τη χώρα Έκθεση της Επιτροπής κατά των Βασανιστηρίων του Συμβουλίου της Ευρώπης δείχνει ακριβώς ότι οι άθλιες συνθήκες στις δομές φιλοξενίας, η γενικευμένη κράτηση σε κέντρα κράτησης και αστυνομικά τμήματα, οι σοβαρές περιστολές στο δικαίωμα στο άσυλο, καθώς και οι επαναπροωθήσεις στα σύνορα αποτελούν συνειδητή επιλογή και στρατηγική της κυβέρνησης που εξαθλιώνει τους πρόσφυγες, εγείρει τον κοινωνικό αυτοματισμό και εκθέτει τον ελληνικό λαό και τη χώρα που από παράδειγμα ανθρωπιάς και αλληλεγγύης μετατρέπεται σε Ουγγαρία του Νότου.

Η Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη, που είχε εκπονήσει και αρχίσει να υλοποιεί η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ, έχει πεταχτεί στον κάλαθο των αχρήστων, ενώ η κυβέρνηση της ΝΔ στο νέο Σύμφωνο Μετανάστευσης αποδέχεται πλήρως τον ρόλο της χώρας ως «ασπίδα της Ευρώπης» και αποθήκη ψυχών. Για μας, τα δικαιώματα των προσφύγων και των μεταναστών είναι δικαιώματα όλων. Με σχέδιο, αλληλεγγύη και ισορροπία με τις τοπικές κοινωνίες, αλλά και με πίεση στην Ευρώπη για υποχρεωτικές συλλογικές λύσεις και καταπολέμηση των αιτίων που οδηγούν στον ξεριζωμό ανθρώπων από την εστία τους, στοχεύουμε σε σύγχρονες, δημοκρατικές, συμπεριληπτικές κοινωνίες προς όφελος όλων.

#### **β. Ελληνοτουρκικά - Κυπριακό**

Η πρόσφατη απόφαση του Πολιτικού Συμβουλίου του ΣΥΡΙΖΑ - Προοδευτική Συμμαχία για την εξωτερική πολιτική με αιχμή τα ελληνοτουρκικά αντανakλά ευρύτερη σύνθεση απόψεων και αποτελεί μια ιδιαίτερα σημαντική και ολοκληρωμένη συλλογική επεξεργασία. Υπερασπιζόμαστε παγίως την ανάγκη για ειρηνική επίλυση των διαφορών με αμοιβαίους συμβιβασμούς στη βάση του σεβασμού του διεθνούς δικαίου και του δικαίου της θάλασσας.

Ο ΣΥΡΙΖΑ έχει δώσει δείγματα γραφής και για τη διαμόρφωση της αναγκαίας σταθερότητας στην περιοχή μέσα από την πολυδιάστατη εξωτερική πολιτική με κορυφαίο επίτευγμα τη Συμφωνία των Πρεσπών. Αναλύουμε την κατάσταση που διαμορφώνεται και τις γεωπολιτικές συνθήκες στην ευρύτερη περιοχή μας, τα κρατικά συμφέροντα που παίζονται, τις προσδοκίες των μεγάλων εταιριών των εξορύξεων και των ενεργειακών αγωγών. Γνωρίζουμε άλλωστε ότι η βιομηχανία του πολέμου караδοkeί για νέα εξοπλιστικά προγράμματα.

Σημειώνουμε τόσο την επικινδυνότητα που διαμορφώνει στην ευρύτερη περιοχή μας η ανοικτά εθνικιστική, αναθεωρητική των συνθηκών και επιθετική πλειοδοσία της πολιτικής ηγεσίας της Τουρκίας, όσο, κυρίως, και την ακόμα δυσμενέστερη τροπή που έλαβε η επίλυση του Κυπριακού που οδηγείται σε απευκταίες διχοτομικές λύσεις σε αντίθεση με την προσδοκία για μια ενιαία Κύπρο μέλος της Ε.Ε. στη βάση της διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας και των αντίστοιχων προτάσεων που είχαν κατατεθεί από τον ΟΗΕ στη συνάντηση του Κραν Μοντανά.

## γ. Κλιματική κρίση

Η κλιματική κρίση βρίσκεται ήδη εδώ. Τεράστιες πυρκαγιές στον Αμαζόνιο και στην Ευρώπη, καύσωνες, τροπικές καταιγίδες και κυκλώνες στην Αμερική αλλά και μεσογειακοί κυκλώνες, καταστροφές και πλημμύρες, αποτελούν ατράνταχτη απόδειξη της ανθρωπογενούς κλιματικής αλλαγής.

Είναι σαφές πλέον ότι αν δεν αλλάξουμε ριζικά τον τρόπο ζωής μας, το μοντέλο παραγωγής και κατανάλωσης, τότε η αύξηση της παγκόσμιας θερμοκρασίας θα σημάνει μαζικές μεταναστεύσεις, πυρκαγιές, θανατηφόρα θερμική πίεση. Αυτό θα μας κοστίσει εκατομμύρια ζωές, τρισεκατομμύρια ευρώ. Θα είναι μια μη αντιστρέψιμη κατάσταση, μια κατάσταση για πάντα.

Η ευρωπαϊκή πράσινη συμφωνία ως απάντηση της Ε.Ε. στην πρόκληση της κλιματικής κρίσης αποτελεί συγχρόνως και πεδίο πολιτικής αντιπαράθεσης μεταξύ Αριστεράς και Δεξιάς. Είναι σαφές ότι χρειάζεται μια νέα αναπτυξιακή στρατηγική που να αποσκοπεί στον μετασχηματισμό της Ε.Ε. σε μια δίκαιη και ευημερούσα κοινωνία.

Τα κράτη και οι κοινωνίες μπορεί να θιγούν όχι μόνο από την κλιματική αλλαγή, αλλά και από τις επιπτώσεις των μέτρων που λαμβάνονται για την αντιμετώπισή της. Η αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης δημιουργεί νέους καινοτόμους τομείς στην οικονομία τροφοδοτώντας έναν παγκόσμιο ανταγωνισμό, που μπορεί να δημιουργήσει νέες ανισότητες μεταξύ χωρών και κοινωνιών. Είναι ορατός ο κίνδυνος η πράσινη μετάβαση να «αξιοποιηθεί» από ισχυρούς επιχειρηματικούς ομίλους για την οικονομική επικράτησή τους, με αποτέλεσμα να αυξηθούν οι ανισότητες και ο κοινωνικός αποκλεισμός. Στην πορεία της Ε.Ε. προς την κλιματική ουδετερότητα, η κλίμακα της πρόκλησης δεν είναι η ίδια για όλες τις χώρες και έχει σαφώς ταξικά χαρακτηριστικά. Οι φτωχοί θα επηρεαστούν περισσότερο.

Οι προοδευτικές οικολογικές και αριστερές δυνάμεις στην Ευρώπη προτείνουν μια εναλλακτική πολιτική. Στον πυρήνα των προτάσεών τους βρίσκεται το σύνθημα «να μη μείνει κανένας πίσω». Επομένως είναι αναγκαία η μετάβαση σε ένα νέο παραγωγικό μοντέλο που θα δίνει προτεραιότητα σε μέτρα που θα βελτιώνουν την υγεία και την ευημερία των ανθρώπων, θα μειώνουν τις ανισότητες, θα αντιμετωπίζουν την έκτακτη ανάγκη για το κλίμα, την ενεργειακή φτώχεια και τον ενεργειακό αποκλεισμό, ενώ θα αποκαθιστούν και θα προστατεύουν το φυσικό περιβάλλον. Το σχέδιο θα πρέπει να περιλαμβάνει χρηματοοικονομικούς μηχανισμούς που θα βοηθούν την πλειονότητα του κόσμου να προσαρμοστεί, καθώς και να μεταφέρει τους πόρους και την τεχνολογία που απαιτούνται. Πρέπει να επαναπροσδιοριστεί η χρήση κεφαλαίων για την ταχεία πράσινη μετάβαση ώστε ταυτόχρονα να μειώνεται το ίδιο γρήγορα και η ανισότητα. Επομένως πρέπει να ενισχυθεί η παροχή ενός ευρέος φάσματος κοινωνικών παροχών που θα βελτιώνουν σημαντικά την ποιότητα ζωής των κατοίκων τώρα αλλά και στο μέλλον. Πρέπει να εφαρμοστούν πολιτικές που θα μετασχηματίσουν τον ενεργειακό εφοδιασμό μας, τα συστήματα μεταφοράς, εξαλείφοντας τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου. Πολιτικές για στέγαση



ενεργειακά αποδοτική, πολιτικές που θα ικανοποιούν την κοινωνική ανάγκη για απανθρακοποίηση στη γεωργία μας, βελτιώνοντας το σύστημα διατροφής μας.

Πρέπει τέλος στη διαδικασία μετάβασης να εξασφαλιστεί η ουσιαστική συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών. Οι λύσεις για την κρίση του κλίματος δεν πρέπει να αφεθούν στις δυνάμεις της αγοράς. Ο τρόπος που επιχειρείται η μετάβαση στη Δυτική Μακεδονία και τη Μεγαλόπολη αποτελεί ένα παράδειγμα που με πολύ καθαρό τρόπο καταδεικνύει την πολιτική διαφοροποίηση Αριστεράς - Δεξιάς. Ο σχεδιασμός της ΝΔ εστιάζει σε υπογραφές τεράστιων επενδυτικών προγραμμάτων και ειδικές οικονομικές ζώνες χωρίς συμμετοχή των παραγωγικών φορέων και των τοπικών κοινωνιών, και με το κράτος απόν. Αντίθετα, στον σχεδιασμό του ΣΥΡΙΖΑ/ΠΣ, το κράτος φτιάχνει εργαλεία συμμετοχής και χρηματοδότησης, δημιουργεί υποδομές και ψηφιοποιεί τις υπηρεσίες του αφήνοντας τις τοπικές κοινωνίες μαζί με επενδυτές να χτίσουν πάνω σ' αυτά. Κομβικό σημείο για μας είναι η ενθάρρυνση της μικρής και μεσαίας επιχειρηματικότητας και τα έργα μικρότερης κλίμακας, όπως για παράδειγμα αυτά των ενεργειακών κοινοτήτων, οι οποίες είναι σε θέση να μεγιστοποιήσουν το όφελος της ενεργειακής μετάβασης για τις τοπικές κοινωνίες των λιγνιτικών περιοχών.

#### **δ. Η επίθεση στους νέους και στην εκπαίδευση**

Η επίθεση αυτή, από τις πρώτες κινήσεις της κυβέρνησης, έχει διπλό χαρακτήρα. Προσδιορίζεται αφενός από τον βαθύτατο συντηρητισμό της δεξιάς παράταξης, που μαζί με τον αφορισμό για τις πλατείες και την «ανευθυνότητα» των νέων επαναφέρει διαρκώς στην εκπαίδευση το δόγμα «νόμος και τάξη» και το τρίπτυχο «πατρίς, θρησκεία, οικογένεια». Αφετέρου από τον νεοφιλελεύθερης κοπής εκσυγχρονισμό, που εργαλειοποιεί τη γνώση, υιοθετεί άκριτα εισαγόμενα πρότυπα που ήδη έχουν εγκαταλειφθεί αλλού, ενώ παράλληλα δυσφημεί την εκπαίδευση και ιδίως τα ελληνικά ΑΕΙ.

Η κυβέρνηση προσπάθησε να απαξιώσει τη δημόσια εκπαίδευση, να συρρικνώσει δημόσιες δομές και να δημιουργήσει περιβάλλον ενίσχυσης των ιδιωτικών δομών, μετατρέποντας χιλιάδες νέους σε «πελάτες» τους. Είναι χαρακτηριστικό ότι αν η συζητούμενη θέσπιση της «μεταβλητής βάσης εισαγωγής» για τα πανεπιστήμια εφαρμοζόταν φέτος θα συρρίκνωνε απελπιστικά τον αριθμό των εισακτέων στο Β' και Γ' πεδίο, θα έστελνε χιλιάδες νέους στα «κολέγια» και θα έκλεινε δεκάδες περιφερειακά τμήματα ΑΕΙ. Είναι επίσης ενδεικτική των κυβερνητικών προθέσεων η επαγγελματική εξίσωση των ΑΕΙ με τα κολέγια, το πρώτο βήμα για την πανεπιστημιοποίηση των ΙΕΚ μέσω των κατατακτήριων εξετάσεων για ΑΕΙ, η κατάργηση αρχικά του πανεπιστημιακού ασύλου ως θεσμού που δήθεν προάγει την «ανομία» στα ΑΕΙ και κατόπιν η δημιουργία νέου «Σπουδαστικού της Ασφάλειας», η κατάργηση των υπό ίδρυση πανεπιστημιακών τμημάτων και προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης, η παράδοση της επαγγελματικής κατάρτισης στον ιδιωτικό τομέα, η μετατροπή των ιδιωτικών σχολείων σε κοινές επιχειρήσεις, η αύξηση των μαθητών ανά τμήμα στα νηπιαγωγεία και δημοτικά, η πολιτική της «αριστείας» με βάση την οποία εγκαταλείπονται τα χιλιάδες σχολεία και

επικεντρώνεται το κρατικό ενδιαφέρον σε λίγα σχολεία για τους «ικανούς» μαθητές, την ώρα που μπαίνουν διαρκώς νέοι φραγμοί στην πρόσβαση από τη μια βαθμίδα στην επόμενη.

Η κυβερνητική πολιτική στην εκπαίδευση, όπως προκύπτει επίσης από την έκθεση Πισσαρίδη, προτάσσει το σχολείο της διάκρισης, των πολλών ταχυτήτων και του ανταγωνισμού, εις βάρος του σχολείου της ποιότητας και της ισότητας που ήταν σταθερή επιδίωξη της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ. Η υποχρηματοδότηση και η υποστελέχωση αποτελούν κυβερνητικές σταθερές, όπως φαίνεται και από τον προϋπολογισμό του 2021, όπου τα κονδύλια για την παιδεία μειώνονται κατά 1,17% σε σχέση με τον προϋπολογισμό του 2020 (που και αυτός εξάλλου υποεκτελείται, όπως παραδέχεται η σχετική εισηγητική έκθεση).

Και όλα αυτά, εν μέσω πανδημίας, όπου αποδείχθηκε η κυβερνητική ανικανότητα να οργανώσει την εκπαίδευση στις νέες δύσκολες συνθήκες. Αγνόησε τις εισηγήσεις των ειδικών για τμήματα με λιγότερους μαθητές, υποτίμησε την ανάγκη έγκαιρων παρεμβάσεων στο ψηφιακό σχολείο, και άφησε (σε αντίθεση με άλλες χώρες της ΕΕ) χωρίς ηλεκτρονικό εξοπλισμό εκατοντάδες χιλιάδες παιδιά, δημιουργώντας νέες κοινωνικές – εκπαιδευτικές ανισότητες. Μοναδική σταθερά της η εμμονή της στους εξεταστικούς φραγμούς, ενώ η ιδιομορφία της επιδημίας επιβάλλει ακόμα μεγαλύτερη έμφαση στον χρόνο της διδασκαλίας και της μάθησης.

Είναι αναγκαία

- η σταδιακή αύξηση των κρατικών κονδυλίων για την παιδεία στον μέσο όρο της Ε.Ε., δηλ. στο 5% του ΑΕΠ, σε σχέση με το κάτω του 3% σήμερα,
- ο άμεσος διορισμός 15.000 εκπαιδευτικών μαζί με ένα πρόγραμμα διαρκούς επιμόρφωσης στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Μαζικοί διορισμοί εκπαιδευτικού προσωπικού και στα πανεπιστήμια, αρχής γενομένης με την τήρηση της αρχής «ένας διορισμός για κάθε αποχώρηση»,
- η αλλαγή στα προγράμματα και τις διδακτικές μεθόδους, σε έναν ορίζοντα αναβαθμισμένου, δημοκρατικού και σύγχρονου σχολείου. Όχι παλινδρόμηση σε παλαιές, ακόμα και σκοταδιστικές αντιλήψεις, όπως φάνηκε με την κατάργηση των νέων προγραμμάτων ιστορίας και την υποβάθμιση των μαθημάτων κοινωνικής και πολιτικής αγωγής καθώς και των καλλιτεχνικών μαθημάτων,
- η ενίσχυση του μορφωτικού ρόλου των σχολείων, σε αντίθεση με το αναχρονιστικό μοντέλο του σχολείου - εξεταστικού κέντρου,
- η σύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης με τις ανάγκες της παραγωγικής ανασυγκρότησης αντί για την υποταγή της στις εργοδοτικές σκοπιμότητες. Το 2017, επί διακυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, η σχολική διαρροή υποχώρησε στο 6% έναντι 10,6% στην Ε.Ε. Κι αυτό επιτεύχθηκε με την αναβάθμιση των ΕΠΑΛ, που χαρακτηρίστηκε από την Ε.Ε. παράδειγμα βέλτιστης πρακτικής, εξασφαλίζοντας τη συνέχιση των σπουδών από το γυμνάσιο στο λύκειο. Αυτό το επίτευγμα απειλείται με την πρόωρη ειδίκευση από τα 15 έτη που νομοθέτησε η κυβέρνηση. Ταυτόχρονα επιχειρείται να δοθούν στους σχολάρχες

εκατοντάδες εκατομμύρια ευρώ για την κατάρτιση, αποκόπτοντας την επαγγελματική εκπαίδευση – κατάρτιση από τον κορμό της εκπαίδευσης,

- η αναγνώριση του κοινωνικού ρόλου των εκπαιδευτικών, ώστε η αξιολόγηση του σχολικού έργου να μην έχει εκφοβιστικό ή και τιμωρητικό χαρακτήρα,
- η ενίσχυση του διεθνούς χαρακτήρα των πανεπιστημίων, καθώς και της έρευνας, με στόχο τη μελέτη και την αντιμετώπιση των επιπτώσεων και των προβλημάτων της πανδημίας στην υγεία, το περιβάλλον, την εκπαίδευση, τα δημοκρατικά δικαιώματα. Είναι χαρακτηριστικό ότι η Γερμανία ανακοίνωσε αύξηση κατά 50% των κονδυλίων για έρευνα στα ΑΕΙ και τα ερευνητικά κέντρα.

Παράλληλα, είναι απαραίτητη η κατά προτεραιότητα αξιοποίηση των κονδυλίων του Ταμείου Ανασυγκρότησης για επενδύσεις αναβάθμισης του δημόσιου σχολείου:

Α. Για την ανέγερση βιοκλιματικών σχολικών κτηρίων, με προτεραιότητα τα νηπιαγωγεία, καθώς και δικτύου φοιτητικών εστιών, που θα λειτουργούν υπό δημόσιο και όχι ιδιωτικό έλεγχο.

Β. Για το ψηφιακό σχολείο, όχι ως υποκατάστατο αλλά ως αναγκαίο συμπλήρωμα της φυσικής διδασκαλίας. Το φιάσκο με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποδεικνύει ότι η κυβέρνηση δεν επένδυσε στο δημόσιο σύστημα τηλεεκπαίδευσης, όπως έκαναν όλα τα ευρωπαϊκά κράτη, αλλά αντίθετα προτίμησε να αναθέσει το έργο σε πολυεθνική εταιρία, με αδιαφανή κριτήρια και τα γνωστά αρνητικά αποτελέσματα στην ποιότητα του έργου και στη διασφάλιση των προσωπικών δεδομένων μαθητών και εκπαιδευτικών.

Γ. Για τη βελτίωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, με διατήρηση του ρόλου του ΟΑΕΔ ως συμβούλου.

### **ε. Κράτος δικαίου στην εποχή του νεοφιλελευθερισμού και του καθεστώτος έκτακτης ανάγκης και εξαίρεσης**

Το κράτος δικαίου βρέθηκε από την αρχή στο στόχαστρο του νεοφιλελευθερισμού. Η λειτουργία του ήταν ασύμβατη με την ηγεμονία της αγοράς και του ατομισμού. Έτσι, με την έλευση του 21ου αιώνα, άρχισε η συστηματική αποδόμησή του. Πότε με άλλοθι την τρομοκρατία, πότε με άλλοθι τους πρόσφυγες και τους μετανάστες, πότε με άλλοθι την οικονομική κρίση και τώρα την πανδημία, οι ηγεμονικές τάξεις και το πολιτικό τους προσωπικό επιδόθηκαν σε μια ιδεολογική επίθεση, ώστε να αντιπαραθέσουν την τάξη και την ασφάλεια στην ελευθερία και στα δικαιώματα.

Στην επιχείρηση αυτή, η δικαιοσύνη συχνά προσαρμόστηκε αμαχητί και «νομιμοποίησε» αυτή την αποδόμηση. Οι έκτακτες νομοθεσίες έγιναν ο κανόνας, ενώ τα Συντάγματα και η διεθνής νομοθεσία για τα δικαιώματα δέχτηκαν σοβαρά πλήγματα. Μαζί δέχτηκε πλήγματα και το κοινωνικό κράτος, για να επιβεβαιωθεί για μια ακόμα φορά ότι τα πολιτικά και κοινωνικά

δικαιώματα είναι αλληλένδετα. Ο ρόλος του θεσμού της δικαιοσύνης σε αυτή τη συγκυρία ήταν κομβικός. Ο «νόμος και η τάξη» καθόριζαν τί είναι νόμιμο και τι παράνομο.

Στην Ελλάδα των μνημονίων και της κρίσης δεν έμεινε ανέπαφη καμία κατάκτηση, κανένα δικαίωμα, κανένας θεσμός. Η κοινωνία όμως αντέδρασε διεκδικώντας δημοκρατία και δικαιώματα και το 2015, που έγινε κυβέρνηση ο ΣΥΡΙΖΑ, ξεκίνησε μια προσπάθεια για αποκατάσταση της νομιμότητας. Οι συντηρητικοί κύκλοι караδοκούσαν για την επιστροφή τους και τη βίαιη παλινόρθωση της τάξης και της ασφάλειας. Όπλο και πάλι η χειραγώγηση της δικαιοσύνης, ώστε να νομιμοποιήσει τις πολιτικές του αυταρχισμού και της καταστολής. Η πάταξη της διαφθοράς στην εποχή του ΣΥΡΙΖΑ απέκτησε κεντρική θέση στην πολιτική μας. Ιδιαίτερα σε μια εποχή κρίσης, φτωχοποίησης και ανεργίας, δεν ήταν ούτε είναι κοινωνικά ανεκτό να κυριαρχεί η διαπλοκή της πολιτικής με τις επιχειρήσεις, τα μίντια και τις τράπεζες.

Το πρώτο μέλημα της ΝΔ μετά την εκλογή της ήταν να ακυρώσει όλες τις ριζοσπαστικές αλλαγές στο δίκαιο και ταυτόχρονα να χειραγωγήσει τη δικαιοσύνη ώστε να υπηρετήσει τις νέες κυβερνητικές ανάγκες της παλινόρθωσης. Το ίδιο και με το σωφρονιστικό σύστημα.

Η έκβαση της μάχης αυτής δεν έχει ακόμα κριθεί. Η υπεράσπιση του κράτους δικαίου και της νομιμότητας αποτελεί για τον κόσμο της Αριστεράς προτεραιότητα. Και όσο διευρύνεται ο κύκλος των κοινωνικών ομάδων που τα δικαιώματά τους πλήττονται, οφείλουμε να είμαστε παρόντες και ενεργοί, αντιπαραθέτοντας στον αυταρχισμό και στην καταστολή τη δημοκρατία και τις κοινωνικές κατακτήσεις.

Πάνω από δύο αιώνες τώρα, από τη Γαλλική Επανάσταση και τον Διαφωτισμό, το αίτημα για την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, παρά τις αδιαμφισβήτητες προόδους, παραμένει και στον 21ο αιώνα προτεραιότητα επίκαιρη και επιτακτικά διεκδικήσιμη και στην Ελλάδα.

### **στ. Η πολιτιστική δημιουργία, ο αθέατος κόσμος, οι δημόσιες πολιτικές**

Στην εποχή των πολλαπλών κρίσεων και των πολλαπλών συγκρούσεων η διάσταση του πολιτισμού δεν αφορά πλέον μόνο την πολιτιστική κληρονομιά, την παράδοση, τις καλές τέχνες, αλλά συνδέεται με στάσεις, συμπεριφορές, αντιλήψεις, ιδέες, νοοτροπίες, ταυτότητες.

Ο πολιτισμός έχει γίνει πεδίο τεράστιων επενδύσεων και οι πολιτιστικές βιομηχανίες είναι από τις μεγαλύτερες παγκοσμιοποιημένες επιχειρήσεις στον κόσμο, με τη μεγαλύτερη μάλιστα διείσδυση στην καθημερινή ζωή όλων σχεδόν των ανθρώπων. Την ίδια στιγμή ο πολιτισμός έχει μετατραπεί και σε πεδίο συγκρούσεων, σε βιοπολιτική διαχείρισης συναισθημάτων, σε πολιτικές επιβολής. Ψηφιακές πλατφόρμες, ιδιωτικά πολιτιστικά ιδρύματα, η βιομηχανία της διασκέδασης, όλα παρεμβαίνουν για να καθορίσουν πώς ζούμε το παρόν και πώς μπορούμε να φανταστούμε το μέλλον.

Η ιδεολογική ηγεμονία κερδίζεται και στο πεδίο του πολιτισμού. Από τη σκοπιά των αξιών της Αριστεράς η πολιτιστική δημιουργία έχει πρωτεύουσα θέση. Μια δημιουργία που οξύνει τις

αισθήσεις και ακονίζει τη σκέψη, που ενισχύει και επεξεργάζεται τη μνήμη, που καλλιεργεί την ευαισθησία, τον στοχασμό και τον αναστοχασμό, που καινοτομεί και διαπαιδαγωγεί. Μια δημιουργία που σκαλίζει περιεχόμενα και επινοεί διαρκώς νέες μορφές, που σέβεται την παράδοση για να την ανανεώνει και να την ωθεί προς νέες κατευθύνσεις, που τη θωρακίζει ενόσω την ανοίγει προς τα έξω, προς άλλες παραδόσεις και άλλους πολιτισμούς, για να πλουτίσει εκείνους και για να πλουτίσει και η ίδια.

Η πρόσβαση στον πολιτισμό πρέπει να ανοίξει, ώστε να αφορά και τους ανθρώπους που δεν πηγαίνουν στο θέατρο ή στα μουσεία, που δεν μπορούν να συμμετέχουν στα πολιτιστικά δρώμενα, για λόγους παιδείας ή ανέχειας ή αναπηρίας ή γεωγραφικής απόστασης ή επειδή ανήκουν σε μειονοτικές και μεταναστευτικές-προσφυγικές ομάδες. Με δυο λόγια χρειάζεται ειδική μέριμνα ώστε ο πολιτισμός να είναι ανοιχτός στα λαϊκά στρώματα και στις ευάλωτες ομάδες. Ειδικά για τους μετανάστες, πρέπει να υπάρξουν προγράμματα υποδοχής, κοινωνικής ένταξης, πολιτιστικής συμμετοχής, επιμόρφωσης (εκτός και ανεξάρτητα από τη σχολική διδασκαλία), που να υποστηρίζουν και να θωρακίζουν μια πολυπολιτισμική, πολυεθνική, πολυθρησκευτική κοινωνία.

Η πολιτιστική πολιτική της κυβέρνησης της ΝΔ αρχίζει και τελειώνει στην αρχαιότητα, και μάλιστα με την πιο στενόμυαλη οπτική. Βέβαια, την αρχαιότητα μπορεί να την προβάλει κανείς χωρίς να πέφτει στην παγίδα της γραφικής αρχαιολατρίας. Ελλάδα όμως δεν είναι μόνο η αρχαιότητα, όπως δείχνει να πιστεύει το σημερινό Υπουργείο Πολιτισμού. Ελλάδα είναι και ο σύγχρονος πολιτισμός, που η δυναμική του συχνά υποτιμάται, ειδικά σήμερα. Η πολιτεία οφείλει να ενισχύει τον σύγχρονο πολιτισμό και την καλλιτεχνική δημιουργικότητα, και κυρίως τις αναδυόμενες, δυναμικές και ανήσυχες μορφές και εκφράσεις πολιτισμού (όπως π.χ. την καλλιτεχνική δημιουργία που παράγεται με νέα ψηφιακά μέσα) που προέρχονται από μικρές ανεξάρτητες και πρωτοβουλιακές ομάδες καλλιτεχνών. Μάλιστα, η έννοια του σύγχρονου πολιτισμού πρέπει να διευρυνθεί, καθώς είναι κάτι που απλώνεται σε όλα τα πεδία της ζωής, τολμηρές επιλογές σε πρόσωπα και θεσμούς πρέπει να σπάνε τη στερεότυπη εικόνα και να δίνουν ένα φρέσκο προφίλ, ενώ πρέπει να υπάρξουν νομοθετικές παρεμβάσεις αλλά και θεσμοί ευέλικτοι που να θεραπεύουν τις αδυναμίες και να θωρακίζουν απέναντι στις αυθαιρεσίες.

Ενίσχυση του σύγχρονου πολιτισμού δεν νοείται χωρίς τη γενναία στήριξη των καλλιτεχνών και των εργαζόμενων στον πολιτισμό, καθώς και των αντίστοιχων συλλογικοτήτων και φορέων. Σε ένα περιβάλλον αλλεπάλληλων κρίσεων αναδεικνύεται με ένταση το πρόβλημα της επισφάλειας των εργαζόμενων στον πολιτισμό, η πλειονότητα των οποίων παραμένει αόρατη για την κυβέρνηση της ΝΔ.

Επιβεβλημένη, τέλος, είναι η κατοχύρωση και προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων των δημιουργών, με τους ίδιους να διαχειρίζονται την υπεραξία της καλλιτεχνικής τους δημιουργίας.